

УДК 372.881.1

Л. Ф. МУЦ

кандидат соціологічних наук
Запорізька державна інженерна академія**ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ
З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ “E-LEARNING”**

В статті розглянуто особливості організації самостійної роботи іноземних студентів з використанням технологій “e-learning” на етапі довузівської мовної підготовки. Визначено основні принципи організації самостійної роботи студентів підготовчого відділення в ході опанування мовою країни навчання у ВНЗ інженерного профілю.

Ключові слова: електронне навчання (e-learning), мовна підготовка, самостійна робота, вищі навчальні заклади.

Оптимізація та інтенсифікація процесу навчання іноземних громадян є передумовою їх швидкої адаптації до інокультурного простору та включення в навчальний процес за обраним фахом. Цьому передусім має сприяти організація їх позааудиторної самостійної роботи на довузівському етапі навчання, з огляду на короткий термін підготовчого навчання, поліетнічний склад студентів, різний рівень їх попередньої підготовки [4, с. 107]. Це неможливо без використання сучасних освітніх технологій і, передусім, технологій “e-learning”.

Проблемам впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес вже присвятили увагу такі дослідники, як А. Аханян, А. Андреев, М. Бухаркіна, Б. Гершунський, Р. Гуревич, М. Жалдак, Р. Макаров, І. Малицька, В. Монахов, Н. Ничкало, Т. Семеновських, В. Цонєва та інші. Деякі аспекти використання комп'ютерних технологій в процесі навчання іноземної мови, зокрема російської мови як іноземної, стали об'єктом дослідницької уваги М. Бухаркіної, Є. Полат, А. Ременцова, П. Сисоєва й інших науковців. Використання нових інформаційних технологій в системі освіти в технічних ВНЗ вивчали В. Кучеров, В. Кравець, В. Подлеснов, Ю. Попов, А. Ременцов, А. Агеєва, В. Садовніков, В. Шишкін.

Проблеми організації самостійної роботи студентів висвітлені у наукових працях Ю. Бабанського, В. Безпалька, Ю. Гаврилюк, С. Гончаренка, В. Євдокимова, В. Козакова, В. Олійника, Л. Паламар, М. Пентилюк, К. Плиско, І. Прокопенка, І. Сладких, Л. Сігаєвої та ін.

Аналіз цих досліджень довів, що до сьогодні мало уваги приділялось використанню технологій електронного навчання у самостійній роботі іноземних слухачів підготовчих відділень технічних ВНЗ в процесі опанування мовою країни навчання. Тому **метою дослідження** стало визначення особливостей організації самостійної роботи іноземних студентів на етапі довузівської мовної підготовки за допомогою технологій “e-learning” у ВНЗ інженерного профілю.

У дослідженні застосовано такі методи: аналітико-описовий при аналізі лінгвістичних та методичних даних з подальшим узагальненням; при

вивченні та аналізі спеціальної літератури з методики викладання російської (української) мови як іноземної студентам інженерного профілю; аналіз та узагальнення досвіду використання технологій електронного навчання в процесі довузівської мовної підготовки іноземних студентів в технічних ВНЗ.

Розв'язання завдань сучасної освіти неможливе без підвищення значення самостійної роботи студентів із навчальним матеріалом, без розвитку навичок самостійної роботи, без виховання їх творчої активності та ініціативи в процесі опанування новими знаннями та навичками. Технологічні можливості для цього забезпечуються сучасними комп'ютерними технологіями, завдяки яким в сучасній освіті сформувався новий, перспективний напрям – електронне навчання (“e-learning”).

Під електронним навчанням в широкому сенсі цього поняття прийнято сьогодні розуміти використання інтернет-технологій в навчальному процесі, основоположними принципами якого є здійснення роботи в мережі та доставка навчального контенту користувачу через посередництво комп'ютера з використанням стандартних Інтернет-технологій [2, с. 214]. У вузькому сенсі під електронним навчанням розуміють форму організованого навчання у закладах освіти, яке не передбачає особистого контакту, а базується виключно на контактах за допомогою інформаційно-комунікативних і телекомунікаційних технологій [2, с. 214].

Часто поняття “електронне навчання” ототожнюють із поняттям “дистанційне навчання”, підставою для чого є використання інформаційно-комунікаційних технологій в обох формах. При цьому спостерігається поступове витискування поняття “distance learning” (“дистанційне навчання”), поняттям “e-learning” (електронне навчання), що, за словами Т. Семеновських, “зумовлено застосуванням в сучасних системах дистанційного навчання інформаційно-комунікаційних технологій. Крім того, термін “e-learning” більш цілісно відображає інтеграцію дистанційної та традиційної організації навчального процесу [5].

Для організації самостійної роботи іноземних студентів на етапі довузівської мовної підготовки технології “e-learning” виступають надзвичайно продуктивними, адже є “інформаційними, інтерактивними, особистісно-орієнтованими, адаптивними” навчальними технологіями [5].

Перевагами застосування системи “e-learning” в системі мовної підготовки іноземних слухачів підготовчих відділень незалежно від профілю ВНЗ є:

- свобода доступу – студент має можливість доступу через мережу Інтернет до електронних курсів, підручників, завдань із будь-якого місця, де є вихід у глобальну інформаційну мережу;
- можливість корегування завдань та методів навчання відповідно до можливостей і потреб студентів;
- можливість консультації із викладачем у процесі виконання завдань;
- об'єктивна методика оцінки знань, отриманих у процесі самостійного навчання (технології системи “e-learning” дозволяють виставляти чіткі критерії оцінювання результатів самостійної роботи студентів);

– гнучкість навчання (тривалість і послідовність самостійного вивчення теми, розділу тощо залежатиме від рівня попередньої підготовки студента-іноземця, від його можливостей).

Основними принципами організації самостійної роботи іноземних студентів в процесі довузівської мовної підготовки з використанням технологій “e-learning” є такі.

1. Самостійна робота іноземних студентів в ході опанування мовою країни навчання має бути спрямована на формування всієї сукупності навичок, необхідних для формування мовної компетенції. Йдеться про аудіювання, навчання говорінню, читанню, письму. Комплексний підхід до організації самостійної роботи студентів підготовчого відділення передбачає поєднання та узгодження всіх форм аудиторної та позааудиторної роботи.

2. Комп'ютерні технології забезпечують можливості ефективного опанування фонетикою, коли студент-іноземець може прослухати та повторити звук (звукосполучення, слово, словосполучення, фразу), виконати вправи на розрізнення інтонаційних конструкцій, ритмічних схем слова тощо. При цьому він сам може записати своє мовлення, а викладач – прослухати аудіозапис у зручний для себе час, перевіривши таким чином вимову студента, рівень опанування ним звукової системи нової для нього мови [4, с. 108].

2. Саме читання забезпечує можливість закріплення мовних навичок та вмій, порівняно з іншими видами діяльності. Проте, попри поширеність думки щодо можливості опанування навичок читання лише під час аудиторних занять, це не є обов'язковим. Цілком можливо за допомогою сучасних технологій забезпечити опанування студентами навичками читання і в процесі самостійної роботи, зокрема завдяки підготовці аудіо- та аудіовізуальних матеріалів, до яких студент-іноземець матиме доступ у будь-який зручний для нього час. Водночас зростає значення методичного супроводу таких матеріалів, підготовки лексичного матеріалу, дотекстових та після текстових завдань.

3. При використанні комп'ютерних технологій у мовній підготовці іноземних студентів слід враховувати і відмінність сприйняття електронного тексту від друкованого, зокрема більш повільне прочитання тексту електронного. На підготовчому етапі навчання врахування цього факту має спонукати викладача до використання інтерактивних засобів навчання мови, які б змогли використовувати особливості електронної презентації тексту на користь студентам. Передусім, це можуть бути запитання з багатьма відповідями для вибору, заповнення пропусків в словах и реченнях, встановлення відповідностей, створення та відгадування кросвордів, відновлення послідовності літер у слові та слів у реченні тощо.

4. Потребують уточнення лексичний та граматичний мінімум, яким має оволодіти іноземний студент в результаті самостійного вивчення теми (підтеми).

5. Тексти для читання мають містити лексику (хоча й і у обмеженій кількості) з фундаментальних дисциплін, за якими вестиметься підготовка після вступу на основну форму навчання. Також доцільно залучати до навчальних текстів і вправ лексику з навчальних дисциплін, які іноземні студенти вивчають на підготовчому відділенні. Ці дисципліни (наприклад, математика, фізика, хімія та ін. починають викладати за 4—6 тижні і вони є необхідною передумовою довузівської підготовки іноземних студентів як майбутніх фахівців.

Основна увага має приділятися частотним граматичним конструкціям, характерним для підмов фізики та наук, які їх спадкують [3].

6. Необхідною є детальна розробка завдань з опанування письмовими навичками, а отже – і методів перевірки їх виконання, що досить складно робити, якщо викладач і студент розділені відстанню.

7. При організації самостійної роботи іноземних студентів на підготовчому відділенні зростає роль викладача, що має допомогти кожному з них правильно організувати самостійну роботу, а для цього повинен підготувати претекстові завдання для виконання їх в аудиторії перед виконанням студентами самостійної роботи в неаудиторний час, сформулювати чіткі вимоги до виконання самостійної роботи, чіткі критерії оцінювання, встановити терміни виконання та способи зв'язку із ним для відправки виконаних самостійних завдань викладачу та повідомлення результатів їх перевірки з рекомендаціями щодо необхідності повторити необхідні граматичні теми та виконати конкретні вправи. Потім, вже в аудиторії, студенти виконують післятекстові вправи та завдання [4, с. 108].

8. Самостійна робота студентів на підготовчому відділенні має сприяти і їх професійній підготовці, про необхідності якої наголошують всі дослідники. Тому при створенні змістового компоненту системи самостійного навчання студентів підготовчого відділення інженерного профілю доцільно використовувати:

– при вивченні граматики – частотні одиниці та граматичні форми, характерні для текстів інженерного профілю (визначені в роботах І. Авдєєвої, Т. Васильєвої, Г. Левіної, О. Піневич та ін.). Зокрема, найбільш частотними конструкціями, наявними в автентичних текстах з фізики, теоретичної механіки, електроніки є такі: *що є чим, що називається чим, що визначається чим, що має що, що розглядають як, що являє собою що, що є рівним чому, що використовують де, що вважають чим, що характеризуються чим, що залежить від чого, що застосовується де, що утворює що, що змінює що, що отримує що, що складає що, що призводить до чого та ін.* Це також складнопідрядні речення з підрядними означальними частинами, приєднуваними за допомогою слова “який”. Найбільш частотною формою в автентичних текстах інженерного профілю є прислівники, віддієслівні іменники, короткі прикметники;

– при навчанні читанню – нескладні оригінальні та автентичні тексти [1] (або фрагменти текстів) науково-технічного підстилю підмов хімії,

фізики, математики, інформатики. Доцільним є впровадження текстів з підручників з фундаментальних навчальних дисциплін вже із другого півріччя, що забезпечить більшу мотивацію іноземних абітурієнтів до вивчення мови і одночасно до опанування дисциплін, необхідних для професійної освіти. Також доцільно використовувати вивчаюче та вибіркоче читання. Наприклад, студенти можуть отримати завдання: розставити пункти плану в логічній послідовності; визначити, про що говориться в тексті; знайти в тексті визначення понять тощо.

9. Необхідним є створення методичного апарату до використання аудіовізуальних матеріалів. Зокрема, всі, потрібні для самостійного навчання, матеріали (фото, аудіо файли, анімаційні ресурси тощо) можуть бути розміщені в якості навчального матеріалу у вигляді веб-сторінки.

10. Організація самостійної роботи студентів в системі електронного навчання передбачає регламентацію взаємодії між викладачами та студентами в процесі самостійного навчання, зокрема способи та час зв'язку з викладачем для отримання консультацій та порад, дотримання правил етикету комунікацій, технологічна дисциплінованість.

Використання комп'ютерних технологій та інтернет-ресурсів в процесі довузівської мовної підготовки сприятиме усуненню психологічних труднощів в процесі адаптації іноземних студентів до іншомовного та інокультурного середовища, запобіганню культурного шоку, який переживають іноземні студенти, коли приїждять на навчання до іншої країни.

Висновки. В контексті організації самостійної роботи іноземних студентів на етапі довузівської мовної підготовки, до переваг застосування технологій системи e-learning слід віднести: свободу доступу студентів до навчальних матеріалів; можливість корегування завдань та методів навчання відповідно до можливостей і потреб студентів; можливість консультації із викладачем у процесі самостійного виконання навчальних завдань; об'єктивність методик оцінювання знань, отриманих у процесі самостійного навчання; гнучкість навчання та ін.

При організації самостійної роботи іноземних студентів за допомогою технологій "e-learning" на етапі довузівської мовної підготовки в ВНЗ інженерного профілю необхідно застосовувати методики, які б сприяли ефективному опануванню мовою спеціальності з використанням дидактичного потенціалу сучасних технологій електронного навчання.

Перспективу подальших досліджень становить дослідження методів контролю та оцінювання результатів самостійної роботи іноземних студентів з використанням технологій "e-learning".

Список використаної літератури:

1. Авдеева И. Б. Рассуждения об аутентичности в методике обучения иностранных учащихся инженерного профиля [Электронный ресурс] / И. Б. Авдеева, Т. В. Васильева, Г. М. Левина. – Режим доступа: <http://www.litsoch.ru/referats/read/285429/>.

2. Гаманюк В. E-Learning, M-Learning, Blended Learning і дистанційне навчання у системі іншомовної освіти Німеччини / Віта Гаманюк // Педагогіка і психологія професійної освіти. – Львів, 2012. – № 2. – С. 211–220.

3. Пиневи́ч Е. В. Методика обучения чтению иностранных учащихся инженерного профиля с использованием компьютерных технологий (этап предвузовской подготовки) : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.02 [Электронный ресурс] / Е. В. Пиневи́ч. – Москва, 2006. – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/metodika-obucheniya-chteniyu-inostrannykh-uchashchikhsya-inzhenernogo-profila-s-ispolzovani>.

4. Ременцов А. Н. Организация самостоятельной работы иностранных учащихся с использованием дистанционной формы обучения русскому языку / А. Н. Ременцов, А. Ю. Агеева // Вестник ФГОУ ВПО МГАУ. – 2008. – № 6/2. – С. 106–109.

5. Семеновских Т. В. Концептуальные аспекты применения технологий E-Learning обучения в вузовской среде [Электронный ресурс] / Т. В. Семеновских. – Режим доступа: <http://www.sworld.com.ua/simpoz5/21.pdf>.

Стаття надійшла до редакції 15.09.2015.

Муц Л. Ф. Организация самостоятельной работы иностранных студентов с использованием технологий “e-learning”

В статье рассмотрены особенности организации самостоятельной работы иностранных студентов с использованием технологий “e-learning” на этапе довузовской языковой подготовки. Определены основные принципы организации самостоятельной работы студентов подготовительного отделения в процессе обучения языку принимающей страны в ВУЗе инженерного профиля.

Ключевые слова: электронное обучение (e-learning), языковая подготовка, самостоятельная работа, высшие учебные заведения

Muts L. Organization of Foreign Students' Independent Work Using “E-Learning” Technology

Optimization and intensification of foreign citizens training is a precondition for their rapid adaptation in the non-native cultural environment and introduction in the educational process according to the chosen specialty. It above all should promote the organization of their extracurricular self-study in the pre-university stage of education, considering the short-term of preparatory training, polyethnical student body, different levels of preliminary training.

Research purpose is the definition of organization features of foreign students' of engineering profile independent work at the stage of pre-university language training using “e-learning” technology.

Such methods as analytical and descriptive when analyzing language and methodological data with further generalization when studying and analysis of special literature on methodology of teaching Russian (Ukrainian) language as a foreign language to students of engineering profile; analysis and generalization of experience of e-learning technologies application in the process of pre-university language training of foreign students of engineering profile have been applied in this research.

In the context of independent work organization for foreign students at the stage of pre-university language training, technology application of e-learning system should be referred to the advantages: students free access to the learning materials; possibility of adjusting tasks and teaching methods according to the capabilities and students needs; possibility to consult with a teacher in the process of independent training tasks making; objective methods of knowledge evaluating gained in the process of self-education; training flexibility, and others.

When organizing foreign students' independent work using “e-learning” technology at the stage of pre-university language training in higher educational institutions of engineering profile is necessary to apply methods that would promote effective mastering of professionally-oriented language using didactic potential of e-learning current technologies.

Key words: Electronic Learning (E-Learning), language training, independent work, higher educational institutions.